

Ἐπὶ τῇ 50ῃ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς Κοιμήσεως
τοῦ Ὁμολογητοῦ Ἱεράρχου
Μητροπολίτου πρώην Φλωρίνης
Χρυσοστόμου Καβουριάου
(†1955)

Κείμενον Σ'

Διασάφσεις Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου * (18.1.1945)

*[Περὶ τῶν ἀποσχισθέντων ἐπισκόπων
Βρεσθένης Ματθαίου καὶ Κυκλάδων Γερμανοῦ - β']*

[Α'.]

«Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ σκοπεῖν τὰς διχοστασίας
καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδασχὴν, ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποι-
οῦντας καὶ ἐκκλίνετε ἀπ' αὐτῶν. Οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἐαυτῶν κοιλίᾳ
καὶ διὰ τῆς χριστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδί-
ας τῶν ἀκάκων» (Ρωμ. ις' 18).

ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΣ ἐξεδώκαμεν, ἀξιοχρέω ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ, μίαν Ποι-
μαντορικὴν Ἐγκύκλιον [1.6.1944], δι' ἣς συνεστήσαμεν εἰς ἅπαν τὸ
χριστεπώνυμον πλήρωμα τῶν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιῶν, τὸ ἀκολουθοῦν τὸ
ἐκ παραδόσεως Ὁρθόδοξον Ἑορτολόγιον, ὅπως διὰ τὴν κρισιμότητα
τῶν καιρῶν καὶ τὴν χαλεπότητα τῶν ἐμπολέμων περιστάσεων μένωσι
πιστοὶ φύλακες τῆς Πατρῴας Πίστεως καὶ διάγωσι βίον χριστιανικὸν
καὶ ἐν πᾶσιν ἀνεπίληπτον, περιπατοῦντες, οὐχὶ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς

σοφοί, εξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσίν, ὡς διαγορεύει πρὸς Ἐφεσίους ὁ θεηγόρος τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος.

Διὰ τῆς ἐντύπου *Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου* ταύτης ἐπεστήσαμεν καθιζόντως τὴν προσοχὴν τῶν Χριστιανῶν τῆς Ὁρθοδόξου παρατάξεως ἡμῶν, ὅπως μὴ δίδωσι σημασίαν καὶ ἀκρόασιν εἰς ὅσα ψευδῆ καὶ ἀντορθόδοξα, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀκράτου δῆθεν ὀρθοδοξίας, διδάσκουσι καὶ διαδίδουσιν οἱ ἀποστάται ἐπίσκοποι Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης, οἱ ποιοῦντες διχοστασίας καὶ σκάνδαλα μεταξὺ τῶν πιστῶν, παρὰ τὴν ὀρθὴν πίστιν, ἣν ἐδιδάχθησαν, καὶ ἐκκλίνωσιν ἀπ' αὐτῶν, διότι οἱ τοιοῦτοι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἐθνῶν, οὐ δουλεύουσι τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ καὶ διὰ τῆς χριστολογίας καὶ εὐλογίας αὐτῶν ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων πιστῶν.

Τοὺς εἰρημένους ἐπισκόπους ἀποκαλοῦμεν συνάμα ἐν τῇ αὐτῇ *Ἐγκυκλίῳ* ὡς *παρασυναγώγους* καὶ *προτεσταντίζοντας*, κρίνοντες αὐτοὺς ὡς τοιοῦτους ἐκ τῶν δοξασιῶν καὶ τῶν ἐπισήμων πράξεων αὐτῶν.

Διότι οὗτοι, χειροτονηθέντες Ἐπίσκοποι παρ' ἡμῶν, ὅπως ἐξυπηρετηθῇ κάλλιον ὁ ἱερὸς ἡμῶν Ἀγών, ἀντὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ ἐπιβράβευσιν Αὐτοῦ, συνεργαζόμενοι ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ καὶ συμφωνίᾳ μεθ' ἡμῶν κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, καὶ δὴ τὸν ΛΔ' Ἀποστολικόν, ἀπ' ἐναντίας ἐχρησιμοποίησαν τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμόν, ὅπως διχάσωσι καὶ διαιρέσωσι τὸ ὀρθόδοξον χριστεπώνυμον πλήρωμα. Ἐφ' ᾧ καὶ ἀπεκήρυξαν, ἄνευ ἐκκλησιαστικῶν καὶ Κανονικῶν λόγων, καὶ χωρὶς νὰ ἔλθωσι προηγουμένως εἰς οὐδεμίαν συνεννόησιν καὶ διαφώτισιν, ἡμᾶς, ὡς ἀποστάντας δῆθεν τῆς προτέρας Ὁρθοδόξου Ὁμολογίας, καὶ ἔπηξαν ἴδιον θυσιαστήριον διὰ λόγους φιλαρχίας καὶ ἰδιοτελείας.

Ἀπεκαλέσαμεν δ' αὐτοὺς καὶ *προτεσταντίζοντας*, διότι οἱ ἐν λόγῳ *παρασυνάγωγοι* ἐπίσκοποι δὲν ἠρκέσθησαν μόνον εἰς τὴν ἀποκήρυξιν ἡμῶν, παρ' ὧν κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ἔλαβον τὸν ἐπισκοπικὸν βαθμόν, ἀλλὰ καί, ὡς ἄλλοι Πᾶπαι τῆς Ἀνατολῆς, νοσφισάμενοι (σφετεριζόμενοι) δικαιώματα Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐκήρυξαν καὶ *ἐνεργεῖα* σχισματικὴν τὴν Αὐτοκέφαλον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν Ἱεραρχίαν, ἄνευ οὐδεμιᾶς δίκης καὶ ἀπολογίας, ἐπὶ καταρρακῶσει τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ Κανονικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, καθ' ὃ οὐδεὶς Κληρικός, καὶ δὴ Ἱεράρχης, καθαιρεῖται ἐπὶ κακοδοξίᾳ καὶ ἀποσχίζεται τοῦ καθολικοῦ κορμοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἄνευ προηγουμένης δίκης καὶ ἀπολογίας.

Συνεπῶς, οἱ διαληφθέντες *παρασυνάγωγοι* ἐπίσκοποι, διὰ τῆς ἀποκηρύξεως ἡμῶν, ὡς δῆθεν αἰρετικῶν καὶ τῆς διακοπῆς τῆς ἐκκλησιαστι-

κῆς ἐπικοινωνίας αὐτῶν μεθ' ἡμῶν ἅφ' ἑνός, καὶ ἅφ' ἑτέρου διὰ τῆς κηρύξεως ὑπ' αὐτῶν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ὡς σχισματικῆς, οὐ μόνον *δυνάμει*, ἀλλὰ καὶ *ἐνεργείᾳ* ἐπὶ τῇ ἡμερολογιακῇ καινοτομίᾳ, ἀπεγύμνωσαν ἑαυτοὺς τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως, ἣν ἡρύοντο δι' ἡμῶν ἐκ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, καὶ προσέλαβον προτεσταντικὴν χροιάν, ἐκπροσωποῦντες μόνον τὰ ἄτομα αὐτῶν καὶ ὄχι τὴν ἔννοιαν μιᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐξ ἧς νὰ ἀρύωνται τὸ κύρος τῶν θείων Μυστηρίων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτῶν πράξεων.

Καὶ τοῦτο, διότι μόνον κατὰ τὴν προτεσταντικὴν ἀντίληψιν καὶ ἐκδοχὴν, δικαιοῦται μία μερὶς Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν νὰ συστήσῃ αὐθαιρέτως ἰδίαν Ἐκκλησίαν ἐκείνης, ἐξ ἧς ἀποσπᾶται αὕτη αὐτογνωμόνως, ἔστω καὶ διὰ λόγους θρησκευτικῆς διαφωνίας πρὸς τὴν προϊσταμένην Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχήν, ἐνῶ κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἀντίληψιν καὶ πίστιν τὸ δικαίωμα τῆς συστάσεως μιᾶς Ἐκκλησίας καὶ τῆς προικοδοτήσεως αὐτῆς διὰ τῆς Χάριτος καὶ τῶν θείων Μυστηρίων ἐπεφύλαξαν αἱ Ἀποστολικοὶ καὶ Συνοδικοὶ Διατάξεις εἰς τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν εἰς Σύνοδον συνηχομένην καὶ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀποφαινομένην, καὶ οὐχὶ εἰς μίαν ἀπεσπασμένην μερίδα, ἔστω καὶ διὰ λόγους θρησκευτικούς, Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

Κατὰ ταῦτα οἱ εἰρημένοι ἐπίσκοποι Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης, ἀπολέσαντες πᾶσαν δογματικὴν ἐπαφὴν καὶ διακόψαντες πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν μεθ' ἡμῶν καὶ τῆς ἀνεγνωρισμένης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὴ ἀναγνωρισθέντες δὲ ὡς Ἐπίσκοποι Ὁρθόδοξοι ὑπ' οὐδεμιᾶς ἄλλης ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔπαυσαν νὰ ἀντιπροσωπεύωσι καὶ τὴν ἔννοιαν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν ὀνόματι τῆς Ὁποίας νὰ δικαιῶνται νὰ τελῶσιν ὀρθοδόξως καὶ ἐγκύρως τὰ ἱερὰ Μυστήρια. Καὶ οὕτω, ἀποβαλόντες οὗτοι αὐτοβούλως καὶ ὑπευθύνως τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα τῆς Ὁρθοδοξίας, περιεβλήθησαν οἱ τάλανες τὸν τρίχινον σάκκον τῆς προτεσταντικῆς ὁμολογίας.

[Β'.]

ΕΙΣ τὴν *Ποιμαντορικὴν Ἐγκύκλιον* ταύτην ἀπήντησαν πρῶτον οἱ ἀκολουθοῦντες τοὺς *παρασυναγώγους* ἐπισκόπους ἀρχιμανδρίται Ἀκάκιος Παππᾶς, Ἀρτέμιος ὁ Ξενοφωντεινὸς καὶ Κοσμᾶς ὁ Καραμπέλας, οὓς ἀπηξιώσαμεν ἀνταπαντήσεως, διότι τὰ γραφέντα ὑπ' αὐτῶν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀποτελοῦσιν ἐν συμπίλημα ἀναιδῶν ψευδολογημάτων καὶ σαθρῶν ἐπιχειρημάτων, εἶναι καὶ ἐγγεγραμμένα εἰς γλῶσσαν ἀνευλαβῆ καὶ ἥκιστα σεμνοπρεπῆ.

Μίαν μόνον ἀλήθειαν λέγουσιν οὗτοι καὶ αὕτη εἶναι ἡ ὁμολογία αὐτῶν, ὅτι ἀρύονται τὸ κῦρος τῶν πράξεων αὐτῶν ἐκ τῆς ὀρθοδόξου ἐννοίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας· τοῦθ' ὅπερ τεκμηριοῖ ὅτι ἀναιροῦσιν αὐτοὶ ἑαυτούς, διότι ἀφ' ἑνὸς λέγουσι καὶ κηρύττουσιν, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία εἶναι καὶ *ἐνεργεῖα* σχισματικὴ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἡ ἔννοια αὐτῆς εἶναι ὀρθόδοξος. Ἰδοὺ, διατὶ ἀπήλλαξαν ἡμᾶς πάσης ἀναιρετικῆς ἀπαντήσεως.

Δεύτερος ἀπήντησεν ὁ ἐπίσκοπος Βρεσθένης, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν δὲν ἀπηντήσαμεν, διότι καὶ τὰ γραφόμενα τούτου, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀποτελοῦσιν ἐν συνονθύλευμα λέξεων καὶ ἀσυναρτητῶν φράσεων ἄνευ οὐδενὸς εἰρμοῦ, καθιστῶσι δὲ ἀνεπίδεκτα ἀπαντήσεως καὶ τὰ παράλογα ἐπιχειρήματα αὐτοῦ, συγκλῶθοντος τὰ ἀσύγκλωστα καὶ συνδυάζοντος τὰ ἀσυνδύαστα.

Τρίτον ἀπήντησαν δύο λαϊκοὶ ὁ Ἀχ. Δημητριάδης καὶ Ἀν. Παναγιωτόπουλος, πρὸς οὓς, τηρήσαντας γλῶσσαν εὐλαβῇ καὶ ζητήσαντας ἐν εἰδῇ *ὑπομνήματος*, τὴν λύσιν ἀποριῶν τινων, οὐ μόνον πρὸς καθυσύχασιν τῆς σκανδαλισθείσης συνειδήσεως αὐτῶν, ὡς λέγουσιν οὗτοι, ἀλλὰ καὶ πρὸς διασάφησιν καὶ ἀνάδειξιν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος, ἀπαντῶμεν τὰ ἐπόμενα.

Τὸ σχοινοτενὲς *ὑπόμνημα* Ὑμῶν ἐλήφθη, καὶ ἐπισταμένως τοῦτο ἀνεγνώσθη. Ἐκ τῆς ὅλης ὑφῆς τῶν γραφομένων καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων ἐπιχειρημάτων διέγνωνεν τὸν ἐμπνευστὴν καὶ συντάκτην τούτου, μὴ θελήσαντος διὰ λόγους εὐκόλως ἐννοουμένους, νὰ ἐμφανισθῇ μὲ τὴν ἰδίαν του παράστασιν καὶ ὑπογραφὴν.

Κατ' ἀρχὴν ἐσκέφθημεν νὰ μὴν ἀπαντήσωμεν γραπτῶς, ἀλλὰ νὰ διαφωτίσωμεν προφορικῶς τοὺς ὑπογράψαντας τοῦτο, ὡς μὴ κεκτημένους τὴν ἀπαιτουμένην θεολογικὴν καὶ Κανονικὴν μόρφωσιν, καὶ ἀναρμοδίους νὰ ἐπικρίνωσι Ποιμαντορικὰς Ἐγκυκλίους, καὶ ὡς ὀφείλοντας νὰ ἔχωσι περισσοτέραν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Προϊστάμενον τῆς Ὀρθοδόξου Παρατάξεως ἡμῶν, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ οὗτος εἰς τὸ παρελθὸν ἔδωκε τρανὰ δείγματα τῶν ὀρθοδόξων φρονημάτων, καὶ τοῦ ἱεροῦ ζήλου, ὑφ' οὗ διαπνέεται οὗτος πρὸς τὸν ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα.

Εἵτα ὁμως, ὑποπτευθέντες μήπως ἡ σιωπὴ ἡμῶν χαρακτηρισθῇ ὡς ἀποδοχὴ ἐκ μέρους ἡμῶν τῶν ἐν τῷ *ὑπομνήματι* ἀναφερομένων ἐσφαλμένων κρίσεων καὶ γνωμῶν, καὶ ὡς ἀδυναμία νὰ ἀνασκευάσωμεν ταύτας, καὶ ἐξ ἄλλου, λαβόντες ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ Ἀποστολικόν: «*Ἑλληνσί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί*» (Ρωμ. α' 14), ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ ἀπαντήσωμεν καὶ νὰ διαφωτίσωμεν τόσῳ τὸν

ἐμπνευστήν, ὅσῳ καὶ τοὺς ὑπογράψαντας τὸ ἀπευθυνθὲν ἡμῖν Ὑπόμνημα.

Πέντε εἶναι κυρίως τὰ *σημεῖα*, τὰ χρήζοντα διασαφητικῆς ἀπαντήσεως, καὶ ἐφ' ὧν στηρίζεται ἅπαν τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Ὑπομνήματος· καὶ ὅταν ταῦτα ἀποδειχθῶσιν ἐπισφαλῇ καὶ ἀβάσιμα Κανονικῶς καὶ λογικῶς, καταρρέει καὶ ὅλος ὁ σωρείτης τῶν ἐπιχειρημάτων, ἅτινα προβάλλουσιν οἱ ὑπομνηματογράφοι πρὸς στήριξιν καὶ ὑπεράσπισιν τῶν πεπλανημένων αὐτῶν ἰδεῶν.

Ἐπὶ τῶν *σημείων* τούτων ἐφιστῶμεν σύντονον τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς:

α') Ἡ σύγχυσις τῶν προσώπων τῶν Ἀρχιερέων πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ταῦτα ἀνήκουσιν.

β') Ἡ μὴ διάκρισις καὶ κατανόησις τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ Κανονικῶν ὄρων «δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ».

γ') Ἡ ἄγνοια, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἡ ἐσφαλμένη ἀντίληψις τῶν κυρίων συστατικῶν μιᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

δ') Ἡ ἄγνοια πότε μία μεταβολὴ τῆς γνώμης λέγεται *γνωσιμαχία* (ὑποχώρησις, μετάνοια) καὶ *ἀντίφασις* καὶ πότε *ἐξήγησις* καὶ *διασάφισις*.

ε') Καὶ τελευταῖον, ἡ σφαλερὰ ἀντίληψις τῶν ὑπομνηματιστῶν, ἀποδιδόντων εἰς λόγους προσωπικοὺς τὴν μεθ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικὴν διαφωνίαν καὶ τὴν διάστασιν τῶν ἐπισκόπων.

* * *

α') ΟΣΟΝ ἀφορᾷ τὸ πρῶτον *σημεῖον*, ἥτοι τὴν σύγχυσιν τῶν προσώπων τῶν Ἐπισκόπων πρὸς τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν δογματικὴν σημασίαν τῆς Ἐκκλησίας, προαγόμεθα νὰ ἀναπτύξωμεν, ὅση ἡμῖν δύναμις, τὰ ἐξῆς.

Κατὰ τὴν θεμελιώδη Ἀρχὴν τοῦ ὀρθοδόξου Ἐκκλησιαστικοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Δογματικῆς Θεολογίας καὶ τὴν αἰωνόβιον πρᾶξιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ἔννοια τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἰδρύματος θεοῦ καὶ αὐθυποστάτου, εἶναι κατ' ἀρχὴν διάφορος καὶ ἀνεξάρτητος τῆς ἐννοίας τῶν προσώπων τῶν Ἐπισκόπων, ἅτινα ἐκπροσωποῦσι καὶ διοικοῦσιν Αὐτήν. Διὸ καὶ αἱ ἐσφαλμέναι τυχὸν ἀπὸ ὀρθοδόξου ἀπόψεως ἰδέαι καὶ ἀντιλήψεις τῶν Ἐπισκόπων, ἐφ' ὅσον αὗται δὲν κρίνονται καὶ δὲν καταδικάζονται ὑπὸ Κανονικῆς καὶ Ἐγκύρου Συνόδου, ὡς ἀντορθόδοξοι καὶ κακόδοξοι, δὲν ἐπηρεάζουσι τὴν Ὁρθόδοξον ἔννοιαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἀνήκουσιν οὗτοι.

Παραδείγματος χάριν, ὅταν εἷς ἢ καὶ πλείονες τῶν Ἐπισκόπων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Διοικοῦσαν Ἐκκλησίαν, εἰσάγωσιν εἰς Αὐτὴν μίαν καινοτομίαν, ἀντιστρατευομένην εἰς τὸ ὑγιὲς καὶ ἀκραιφνὲς πνεῦμα τῆς Ὁρθοδόξου ἑννοίας τῆς Ἐκκλησίας, τὸ πλημμελὲς καὶ τὸ ἀντορθόδοξον τῆς καινοτομίας ταύτης βαρύνει μὲν τοὺς καινοτόμους Ἐπισκόπους, ὡς ἄτομα καὶ καθιστᾷ αὐτοὺς ὑποδίκους ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, δὲν ἐπηρεάζει ὁμως οὐδὲ μειοῖ τὸ ὀρθόδοξον κύρος τῆς Ἐκκλησίας, ἣν διοικοῦσι.

Τότε μόνον ἐπηρεάζεται ἡ ὀρθόδοξος ἑννοια τῆς Ἐκκλησίας καὶ μειοῦται τὸ θεῖον κύρος Αὐτῆς, ὅταν οἱ εἰσηγηταὶ τῆς καινοτομίας Ἐπίσκοποι, οἱ Διοικοῦντες Αὐτήν, δικασθῶσιν ἐπὶ κακοδοξίᾳ καὶ ἀντορθόδοξῳ καινοτομίᾳ ὑπὸ τινος ἐγκύρου Συνόδου, μεγάλης Τοπικῆς ἢ Οἰκουμενικῆς, ἀρκούντως δὲ διαφωτιζόμενοι δὲν θελήσωσι νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς Συνόδου καὶ νὰ ἀποπτύσωσι τὴν κακοδοξίαν αὐτῶν, ἐμμένοντες ἀμεταπείστως καὶ σκληροτραχήλως εἰς αὐτήν, ὅποτε οὗτοι καθαιροῦνται ὑπὸ τῆς Συνόδου καὶ ἀποσχίζονται ἐκ τοῦ καθολικοῦ κορμοῦ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τότε ἀναγινώσκεται ὁ ὅρος τῆς καθαιρέσεως καὶ ἀποσχίσεως ἐπ' Ἐκκλησίας, δι' οὗ ἀναθεματίζονται καὶ ἀφορίζονται μετὰ τῶν κακοδόξων καὶ καινοτόμων Ἐπισκόπων καὶ πάντες οἱ Κληρικοί, οἱ κοινωνοῦντες μετ' αὐτῶν καὶ πάντες οἱ Λαϊκοὶ οἱ δεχόμενοι εὐχὴν καὶ εὐλογίαν παρ' αὐτῶν. Πάντες δὲ οὗτοι, διατελοῦντες ὑπὸ τὸ ἀνάθεμα τῆς Συνόδου, ἀποτελοῦσιν τότε οὐχὶ Ὁρθόδοξον, ἀλλὰ Σχισματικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐντεῦθεν συνάγομεν τὸ συμπέρασμα, ὅτι μία ἀνεγνωρισμένη Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, τότε μόνον ἀπόλλυσι τὴν ὀρθόδοξον ἑννοίαν καὶ τὸ κύρος τῶν θείων Μυστηρίων, ὅταν ἀναγνωρισθῇ καὶ αὕτη αἵρετικὴ ἢ σχισματικὴ ὑπὸ Πανορθόδοξου Συνόδου, μόνης δικαιουμένης νὰ ἀφαιρέσῃ ἐξ αὐτῆς τὴν Χάριν καὶ τὸ Θεῖον κύρος τῶν Μυστηρίων, διότι καὶ μόνη Αὕτη δικαιοῦται νὰ παρέχῃ ταῦτα εἰς Αὐτήν.

Κατὰ ταῦτα, ἐπειδὴ τὴν ἀγιαστικὴν Χάριν καὶ τὸ κύρος τῶν θείων Μυστηρίων δὲν παρέχει ὁ τελῶν ταῦτα Ἐπίσκοπος ἢ ὁ Ἱερεὺς, ὅστις εἶναι μόνον ἀπλοῦν μέσον καὶ ὄργανον μεταδοτικὸν τῆς Χάριτος, ἀλλ' ἡ ὀρθόδοξος ἑννοια τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ὀνόματι τῆς ὁποίας τελοῦνται ταῦτα, ἡ τυχὸν ἀντορθόδοξος ἀντίληψις εἰς τινὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, *ἰάσµα* κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν κρίνεται καὶ δὲν καταδικάζεται ὑπὸ ἐγκύρου Συνόδου, δὲν δύναται νὰ μειώσῃ, πολλῶ δὲ μᾶλλον νὰ ἀφαιρέσῃ, τὴν ὀρθόδοξον ἑννοίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ κύρος τῶν ἐν ὀνόματι ταύτης τελουμένων μυστηριακῶν πράξεων.

Τοῦτο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἠθικῶν παραπτωμάτων τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας. Παραδείγματος χάριν, ἐνδέχεται τινὲς τῶν Κληρικῶν νὰ εἶναι κατ' ἀλήθειαν ἀνάξιοι νὰ προσεγγίζωσι τὸ ἱερὸν Θυσιαστήριον, λόγῳ τοῦ ἠθικοῦ ποιοῦ αὐτῶν, οὐχ' ἦττον ὁμῶς τὸ κακὸν ἠθικὸν αὐτῶν δὲν δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὰ ὑπ' αὐτῶν τελούμενα θεῖα Μυστήρια, ἅτινα ἔχουσιν ἀμείωτον τὸ κύρος αὐτῶν, ἐφ' ὅσον οἱ ἀνάξιοι οὗτοι Κληρικοὶ δὲν ἐδικάσθησαν καὶ δὲν καθηρέθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐφ' ὅσον οὗτοι ἱεροπράττουσι καὶ τελοῦσι τὰ θεῖα Μυστήρια ἐν ὀνόματι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

* * *

β') ΕΡΧΟΜΕΘΑ εἰς τὸ δεύτερον σημεῖον τοῦ Ὑπομνήματος, τὸ ἀφορῶν τὸν ταυτισμὸν τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ Κανονικῶν ὅρων «*δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ*», οὓς συγχέουσιν οἱ ὑπομνηματογράφοι.

Περὶ τῆς διακρίσεως καὶ τῆς σημασίας τῶν δύο τούτων ἐπιστημονικῶν καὶ Κανονικῶν ὅρων ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν σαφῶς καὶ πειστικῶς τόσα εἰς τὴν τελευταίαν *Ποιμαντορικὴν Ἐγκύκλιον* ἡμῶν, τόσῳ δὲ σαφῶς καὶ εὐκρινῶς περὶ τῆς διακρίσεως καὶ σημασίας τῶν δύο τούτων ὅρων ὁ σοφὸς Ἀγιορείτης [᾽Οσιος] Νικόδημος ἐν τῷ Ἱερῷ Πηδαλίῳ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἔγραψεν ἐν ὑποσημειώσει, ὥστε θεωροῦμεν περιττὴν τὴν περὶ τούτων ἀνάπτυξιν καὶ διασάφησιν καὶ παραπέμπομεν τοὺς ἀναγνώστας εἰς τὴν ρηθεῖσαν *Ἐγκύκλιον* (§ Ε').

* * *

γ') ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ περὶ τοῦ τρίτου σημείου, τοῦ ἀφορῶντος τὰ κύρια συστατικὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τὸ ποῖος δικαιοῦται νὰ ἰδρῦῃ καὶ νὰ ἀποσχίξῃ αὐτήν, λέγομεν τὰ ἐπόμενα.

Ἐκάστη ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἰδρύεται καὶ προικίζεται διὰ τῆς ἁγιαστικῆς Χάριτος καὶ τῶν Θείων Μυστηρίων ὑπὸ τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ταμιούχου τῆς Θείας Χάριτος.

Σύγκειται δὲ Αὕτη ὑπὸ τοῦ Συνόλου τῶν Ἐπισκόπων, ὡς Διοικούντων καὶ τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ὡς διοικουμένων, καὶ εἶναι Αὕτη ἀπλή καὶ ἀδιαίρετος.

Ἐὰν δὲ εἰς μίαν ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀναφυῶσιν διαφοραὶ καὶ διχογνωμίαι τινὲς μεταξὺ τῶν διοικούντων κληρικῶν καὶ διοικουμένων λαϊκῶν, καὶ συνεπείᾳ τούτων ἐπέλθῃ ἡ διακοπὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ αὐτῶν, γεννᾶται φυσικῶς τὸ ἐρώτημα: *Ποῖοι ἐκ τῶν διαφωνούντων καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τὴν ἐκκλησιαστικὴν*

ἐπικοινωνίαν διακοψάντων ἀντιπροσωπεύουσι τὴν μίαν καὶ ἀδιαίρετον ἀνεγνωρισμένην Ἐκκλησίαν, δεδομένου, ὅτι ἀμφότεραι αἱ διϊστάμεναι μερίδες καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἀποχωρισθεῖσαι ἐξ Αὐτῆς ἀπορρέουσιν καὶ ἐξ Αὐτῆς ἀρϋούνται τὴν ἀγιαστικὴν χάριν καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν κϋρος τῶν Μυστηρίων;

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο, τὸ τόσῳ σπουδαῖον, ὅσῳ καὶ δυσνόητον, ἔχομεν νὰ ἀπαντήσωμεν τὰ ἑξῆς.

Κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων καὶ τοῦ Διοικητικοῦ πολιτεύματος τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, εἰς περίπτωσιν, καθ' ἣν μία μερὶς Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν διὰ λόγους ἐκκλησιαστικούς καὶ Κανονικούς διακόπτουσα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Προϊσταμένης Ἀρχῆς καὶ ἀποχωριζομένη διὰ λόγους θρησκευτικῆς συνειδήσεως τῆς Διοικούσης Ἱεραρχίας, πηγνύει ἴδιον θυσιαστήριον, ὅσῳ καὶ ἂν διὰ τῆς χωριστῆς λατρείας καὶ τῶν ἰδίων εὐκτηρίων οἴκων καὶ ἰδίων λειτουργῶν φαίνεται, ὅτι ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν Ἐκκλησίαν ἐκείνης ἐξ ἧς ἐχωρίσθη, δὲν παύει ὅμως Κανονικῶς νὰ ἀνήκει αὕτη εἰς Αὐτὴν τὴν μίαν καὶ ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν, ὡς μία ταύτης ἀλύμαντος καὶ ἀναπόσπαστος πλευρά, ἀντλοῦσα τὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Μητροπολιτικῆς Ἐκκλησίας, ἧς τὴν ἱστορίαν συνεχίζει ὑπὸ τὴν ἀκραιφνῇ καὶ ἀδιάφθορον ὄψιν τῆς ἀγνῆς καὶ ὀρθοδόξου ἐννοίας, ὡς τηροῦσα ἀλωβήτους τοὺς Κανόνας καὶ ἀπαρამειώτους τὰς ἱεράς Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ τοῦτο μέχρι τῆς ἐκδικάσεως τῆς διαφορᾶς καὶ τῆς διαφωνίας μεταξὺ τῆς μερίδος ταύτης καὶ τῆς ἐκκλινάσης ἐκ τοῦ θριγκοῦ (περιφράγματος) τῆς Ὁρθοδοξίας Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς καὶ Διοικητικῆς Ἱεραρχίας ὑπὸ μείζονος Συνόδου, ἀντιπροσωπευομένης ὑπὸ πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Καὶ ὅταν ἡ μείζων αὕτη Σύνοδος δικάσῃ καὶ καταδικάσῃ τὴν πλειοψηφίαν τῆς Διοικούσης Ἱεραρχίας, ὡς φρονοῦσαν καὶ ἐνεργοῦσαν ἀντίθετα πρὸς τὴν ἐννοίαν τῆς Ὁρθοδοξίας δικαίωσῃ δὲ τὴν ὀλιγάριθμον μερίδα, τὴν ἱσταμένην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ὁρθοδοξίας, τότε τοὺς μὲν πρῶτους, διαφωτιζομένους ὑπὸ τῆς μείζονος Συνόδου καὶ ἀρνούμενους νὰ ἀποπτύσωσι τὴν πλάνην αὐτῶν, καθαιρεῖ καὶ ἀποσχίζει τοῦ Καθολικοῦ κορμοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας, τοὺς δὲ δευτέρους, τοὺς τηροῦντας ἀλυμάντους τοὺς ὀρθοδόξους θεσμούς, ἀναγνωρίζει ὡς μόνους καὶ Κανονικοὺς ἀντιπροσώπους τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτους ἐπὶ μέρους ταύτης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐξ ἧς ἀλλοτριοῦνται οἱ πρῶτοι κηρυττόμενοι οὐ μόνον *δυνάμει*, ἀλλὰ καὶ *ἐνεργείᾳ* Σχισματικοί.

Μέχρις οὗ ὁμως γένηται τὸ τοιοῦτον, ἡ ὀλιγάριθμος αὕτη μερίς, ἐφ' ὅσον δὲν λαμβάνει τὸ δικαίωμα καὶ τὸ χρίσμα τῆς ἀντιπροσωπείας καὶ τῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας παρὰ τῆς μείζονος Συνόδου, δικαιοῦται μὲν αὕτη νὰ διακόψῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ τὸ μνημόσυνον τοῦ Πρώτου, δὲν δύναται ὁμως, καίπερ κατὰ πάντα ὀρθοδοξοῦσα, νὰ ἀφαιρέσῃ αὐθαιρέτως τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν τῆς Ἱεραρχίας, ἔστω καὶ καινοτομούσης, νὰ διῃσχυρισθῇ δέ, ὅτι αὕτη καὶ μόνη ἀποτελεῖ [δῆθεν] τὴν μίαν καὶ ἀδιαίρετον ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Διότι καὶ ἡ αὐθαίρετος διεκδίκησις τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς τοιαύτης ὀλιγαριθμοῦ μερίδος καὶ ἡ ἀξίωσις νὰ ἀποτελῇ καὶ νὰ ἀντιπροσωπεύῃ αὕτη καὶ μόνη τὴν Αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, ἄνευ τῆς ἀναγνωρίσεως ταύτης ὑπὸ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ὅζει προτεσταντισμοῦ, πρεσβεύοντος, ὅτι μία μερίς κληρικῶν καὶ λαϊκῶν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἐκκλησίαν ἰδίαν καὶ αὐτοσύστατον, ἀνεξαρτήτως τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησίας, ἐξ ἧς αὕτη δι' ἓνα ἢ δι' ἄλλον λόγον αὐθαιρέτως ἀποσχίζεται καὶ ἀποχωρίζεται.

Κατὰ τὴν προτεσταντικὴν ἀντίληψιν καὶ ἐκδοχὴν, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὅπως φωτίζει τὴν Διοικοῦσαν Ἱεραρχίαν, εἰς Σύνοδον συνερχομένην, καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀποφαινομένην, φωτίζει καὶ τοὺς ὑφισταμένους Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς οὕτως, ὥστε νὰ δύνανται καὶ οὗτοι νὰ συνιστῶσιν Ἐκκλησίας καὶ νὰ προικίζωσι ταύτας μὲ τὴν ἁγιαστικὴν Χάριν καὶ τὰ Μυστήρια, ὑποκαθιστάμενοι αὐτοβούλως εἰς τὰ δικαιώματα τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας ὡς Ταμιούχου τῆς θείας Χάριτος.

Ἰδοῦ, διατὶ ἀπεκαλέσαμεν τοὺς ἐπισκόπους Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης ἐν τῇ τελευταίᾳ *Ποιμαντορικῇ Ἐγκυκλίῳ* ἡμῶν *παρασυναγώγους* καὶ *προτεσταντίζοντας*, διότι οὗτοι, καίτοι ἐψηφίσθησαν καὶ ἐχειροτονήθησαν παρ' ἡμῶν διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῆς Χάριτος τοῦ Παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος ὡς Τιτουλάριοι Ἐπίσκοποι, δὲν ὤκνησαν οἱ δεῖλαιοι (δυστυχεῖς), οὐ μόνον ἡμᾶς, ἄνευ οὐδενὸς λόγου ἐκκλησιαστικοῦ καὶ χωρὶς νὰ ἔλθωσι προηγουμένως εἰς οὐδεμίαν συνεννόησιν, δι' ἐνυπογράφων ἐγκυκλίων νὰ ἀποκηρύξωσιν, ἀναντιρρήτως διὰ λόγους φιλαρχίας καὶ ἰδιοτελείας, ἴδιον δὲ θυσιαστήριον νὰ πῆξωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν νεοημερολογιακὴν Ἱεραρχίαν καὶ Ἐκκλησίαν νὰ κηρύξωσιν σχισματικὴν ἄνευ οὐδεμιᾶς δίκης καὶ ἀπολογίας, ὑπὸ τῶν Κανόνων προβλεπομένης, καὶ τῆς Αὐτοκεφάλου Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα ἀπὸ τῆς Διοικούσης Ἱεραρχίας αὐθαιρέτως νὰ νοσφισθῶσιν (σφετερισθῶσιν).

Οἱ ἐν λόγῳ *παρασυνάγωγοι* καὶ *προτεσταντίζοντες*, κατὰ τοὺς Κανόνας καὶ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἐπίσκοποι διὰ τῶν τοιούτων αὐθαιρέτων αὐτῶν πράξεων καθίστανται ὑπόλογοι ἐνώπιον τῆς Καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥς τὸ Κανονικὸν Δίκαιον καὶ τοὺς θείους καὶ Ἱεροὺς Κανόνας αὐθαιρέτως κατεπάτησαν.

Διότι, ἡ αἰωνόβιος ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μᾶς διδάσκει, ὅτι οὐδεὶς ποτε κακόδοξος, ὑποκείμενος εἰς καθαίρεσιν ἢ ἀπόσχισιν, ἐκηρύχθη αἰρετικὸς ἢ σχισματικὸς ὑπὸ μεμονωμένων Ἱεραρχῶν, ἄνευ δίκης καὶ ἀπολογίας, ἀλλ' ὑπὸ ἐγκύρου καὶ κανονικῆς Συνόδου, συνεργομένης καὶ συσκεπτομένης ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι καὶ τὴν καταδικαστικὴν ψήφον αὐτῆς ἐκδίδούσης μετὰ δίκην καὶ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ὑποδίκου καὶ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν ὅλων τῶν μέσων τοῦ διαφωτισμοῦ καὶ τῶν παραινέσεων.

Τὴν Κανονικὴν ταύτην ὁδὸν ἠκολούθησεν ἐσχάτως καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὸ Βουλγαρικὸν Σχίσμα, ὡς καὶ ἡ Σύνοδος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Θεοφίλου Καΐρη διὰ τὴν αἵρεσιν τοῦ *Θεοσεβισμού* καὶ τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη διὰ τὴν αἰρετικὴν διδασκαλίαν τοῦ *Τρισυνθέτου*.

* * *

δ') ΘΕΩΡΟΥΝΤΕΣ ταῦτα ἐπαρκῆ διὰ τὴν ἀνασκευὴν τοῦ τρίτου *σημείου* τοῦ Ὑπομνήματος, ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ διασάφησιν τοῦ τετάρτου, τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὴν *γνωσιμαχίαν* καὶ τὴν *ἀντίφασιν*, εἰς ἣν δῆθεν περιέρχεται ὁ συντάκτης τῆς τελευταίας *Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου*.

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν ἐν τῷ μέρει τούτῳ νὰ κάμωμεν ἐν μάθημα εἰς τοὺς ὑπομνηματιστάς, συγκλῶθοντας τὰ ἀσύγκλωστα καὶ προσαρμόζοντας τὰ ἀπροσάρμοστα.

Γνωσιμαχεῖ (ὑποχωρεῖ, μετανοεῖ) τις καὶ ἀντιφάσκει πρὸς ἑαυτόν, ὅταν ἐκφέρῃ περὶ ἐνὸς ζητήματος μίαν γνώμην σήμερον, αὔριον δὲ ἀναιρεῖ ἄρδην αὐτήν, περιπίπτων εἰς κατάφωρον ἀντίφασιν.

Ἄλλ' ὅταν οὗτος, μετὰ βαθυτέραν μελέτην τοῦ ζητήματος καὶ ἐμβριθεστέραν σκέψιν καὶ κρίσιν τροποποιῇ τὴν προτέραν γνώμην αὐτοῦ ἐπὶ τὰ κρεῖττω καὶ διερμηνεύῃ ταύτην πλατύτερον καὶ διατυποῖ σαφέστερον καὶ εὐκρινέστερον, ἢ τοιαύτη τροποποίησις καὶ πλατυτέρα ἀνάπτυξις καὶ ἀναλυτικωτέρα διατύπωσις τῆς γνώμης περὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ, οὔτε *γνωσιμαχία*, οὔτε *ἀντίφασις*, ἀλλ' *ἀνάπτυξις* καὶ τελειότερα *διασάφησις* μιᾶς συνεπτυγ-

μένης καὶ συνοπτικῆς ἰδέας, πρὸς εὐχερεστέραν κατάληψιν ταύτης ὑπὸ τοῦ ἄλλου.

Τοῦτο ἀληθῶς δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις κατ' ἀρχὴν ἀποφαίνεται μίαν γνώμην περὶ ἑνὸς ζητήματος προχείρως καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ διατυποῖ ταύτην συνεσκιασμένως καὶ ἀτελῶς, ἀλλ' εἶτα, ἐγκύπτων βαθύτερον εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ζητήματος καί, προκαλούμενος ὑπὸ τῶν μὴ ἐννοούντων ἢ καὶ ἐναντιοφρονούντων, προβαίνει εἰς τὸν τελειότερον σχηματισμὸν τῆς γνώμης του καὶ τὴν σαφεστέραν καὶ ἀναλυτικωτέραν διατύπωσιν αὐτῆς, πρὸς εὐκολωτέραν κατάληψιν ταύτης καὶ πειστικωτέραν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας αὐτῆς.

Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην δύναται νὰ ὑπαχθῇ καὶ ὁ συντάκτης τῆς *Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου*, ὅστις κατ' ἀρχὴν ἀπεκάλεσε *Σχισματικούς* τοὺς Νεοημερολογίτας Ἀρχιερεῖς καὶ τὴν Νεοημερολογιακὴν Ἐκκλησίαν *Σχισματικὴν*, χωρὶς νὰ προσθέσῃ ἐκ παραδρομῆς, ὅτι οὗτοι εἶναι *Σχισματικοὶ δυνάμει*, καὶ οὐχὶ *ἐνεργείᾳ*, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει, ὅτι τότε μόνον οὗτοι θὰ ὑποστῶσι τὰς συνεπείας τῆς ἀποσχίσεως αὐτῶν ἐκ τοῦ Κορμοῦ τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, στερούμενοι τοῦ δικαιώματος τοῦ τελεῖν ἐγκύρως τὰ Μυστήρια καὶ μεταδιδόναι τὴν Θεῖαν Χάριν καὶ τὸν ἁγιασμὸν εἰς τοὺς πιστοὺς, ὅταν δικασθῶσιν ὑπὸ μείζονος ἐγκύρου Συνόδου καὶ καταδικασθῶσιν εἰς καθαίρεσιν ἐπὶ κακοδοξίᾳ, ἐμμένοντες ἀμεταπείστως εἰς ταύτην.

Καὶ τοῦτο, διότι ἐνδέχεται οὗτοι νὰ πλανῶνται ἐξ ἀγνοίας καὶ ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως, ὅποτε, δικαζόμενοι καὶ διαφωτιζόμενοι ὑπὸ τῆς Συνόδου, δὲν ἀποκλείεται νὰ γνωσιμαχήσωσι καὶ τὴν πλάνην αὐτῶν νὰ ἀποπτύσωσι, οὕτω δὲ νὰ ἀποσοβηθῇ τότε ἡ καθαίρεσις καὶ ἀπόσχισις αὐτῶν.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς γνώμης ἀντιτάσσουσιν οἱ ὑπομνηματισταὶ τὸν διίσχυρισμόν, ὅτι *δὲν πρέπει [δῆθεν] νὰ λέγηται, πολλῶ δὲ μᾶλλον νὰ γράφηται, ὅτι οἱ καινοτομήσαντες Ἀρχιερεῖς εἰς τὸ ἡμερολόγιον τότε μόνον θὰ στερηθῶσι τῆς Χάριτος καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ μεταδιδόναι ταύτην εἰς τοὺς πιστοὺς, ὅταν κηρυχθῶσι καὶ ἐνεργείᾳ Σχισματικοὶ καὶ καθαιρεθῶσιν ὑπὸ μιᾶς μείζονος Συνόδου, διότι τοῦτο [δῆθεν] οὐ μόνον δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ καὶ ζημιοῖ τὸν ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα διὰ τῆς ἀποσκιρτήσεως τῶν ἡμετέρων ὁπαδῶν ἐκ τῆς Ὁρθοδόξου Παρατάξεως ἡμῶν, συγκρατουμένων ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῆς ἰδέας, ὅτι οἱ νεοημερολογίται Κληρικοὶ καὶ πρὶν κηρυχθῶσιν ὑπὸ Συνόδου σχισματικοί, στεροῦνται τῆς δυνάμεως τοῦ τελεῖν ἐγκύρως πᾶσαν ἱεροτελεσίαν.*

Ἄλλ' ὁ διίσχυρισμὸς οὗτος, ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι σφαλερός, ἐνέχει καὶ δόσιν τινα δημοκοπίας καὶ παραπλανήσεως τῶν πιστῶν, τοῦθ' ὅπερ

ἀντίκειται εἰς τὴν θεῖαν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας, ὥς οὐκ ὀφείλει νὰ ὀρθοτομῇ παντοῦ καὶ πάντοτε τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, ὡς καὶ εἰς τὴν τιμὴν καὶ ἰδεολογίαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος.

Τὸ σφαλερὸν τοῦ διίσχυρισμοῦ τούτου ἔγκειται εἰς τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν, ὅτι οἱ Παλαιοημερολογίται ἔμειναν εἰς τὰς Πατρίους Παραδόσεις, διότι ἡ Ἐκκλησία τῶν Νεοημερολογιτῶν ἀπὸ τοῦδε ἐστερήθη τῆς θείας Χάριτος, ὡς λέγουσιν οἱ *παρασυνάγωγοι* ἐπίσκοποι.

Τοῦτο ἴσως νὰ συμβαίνει διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τὴν Παρασυναγωγὴν· οἱ ἐν ἐπιγνώσει ὅμως Παλαιοημερολογίται τῆς Ὁρθοδόξου Παρατάξεως ἡμῶν γινώσκουσι καλῶς, ὅτι ἡ παρακολούθησις τοῦ Παλαίου Ἑορτολογίου δὲν εἶναι ἀπόρροια τοῦ ἐγκύρου ἢ ἀκύρου τῶν Μυστηρίων τῶν Νεοημερολογιτῶν, τοῦθ' ὅπερ ἔχει δικαίωμα μόνον μία ἔγκυρος Σύνοδος νὰ ἀποφανθῇ, ἀλλ' ἀνάγκη ἀναπόφευκτος, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν καὶ τῆς εὐθύνης διὰ τὴν καινοτομίαν, λαμπρὸν δὲ ἀπαύγασμα τοῦ ἀμέτρου σεβασμοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐνθέου ζήλου, οὗ ἐμφοροῦνται οἱ ὁπαδοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Παρατάξεως ἡμῶν πρὸς τὰς σεπτὰς Παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ δὲ δημοκοπικὸν καὶ ἐκμεταλλευτικὸν τῆς ἀντιθέτου γνώμης ἔγκειται, ἅψ' ἑνὸς εἰς τὴν ἐλπίδα νὰ προσηλυτίσωσι καὶ ἄλλους ὁπαδοὺς εἰς τὸ Πάτριον Ἑορτολόγιον, ἐπισείοντες ὡς φόβητρον τὴν ἀκυρότητα τῶν Μυστηρίων τῶν Νεοημερολογιτῶν, ἅψ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν συγκράτησιν τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν, καὶ διὰ τῶν εὐπίστων καὶ χλιαρῶν εἰς τὸν ἱερὸν Ἀγῶνα ἡμῶν.

Ἄλλ' ἡ χρῆσις τοιούτων δημοκοπικῶν καὶ ἀθεμίτων μέσων πρὸς ἄγγραν ὁπαδῶν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Παράταξιν ἡμῶν πιθανὸν νὰ ἐπιτρέπηται ὑπὸ τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἔχει ὡς ἀξίωμα ἠθικὸν τὸ Ἰησουητικὸν ἀπόφθεγμα: «ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα», ὅχι ὅμως καὶ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὥς πάντοτε ὀρθοτομεῖ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐπίκρισιν ἡμῶν, ἣν μετὰ τόσης ἀφελείας καὶ ἐλαφρᾶς συνειδήσεως οἱ ὑπομνηματογράφοι ἐκτοξεύουσι καθ' ἡμῶν, διότι ἀποκαλοῦμεν ἐν τῇ *Ποιμαντορικῇ Ἐγκυκλίῳ* ἡμῶν *παρασυναγωγούς* τοὺς ἐπισκόπους Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης, εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ δώσωμεν εἰς αὐτοὺς, ἀγνοοῦντας, ὡς φαίνεται, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ὅρους καὶ δεύτερον μάθημα.

Ἡ λέξις *παρασυνάγωγος* κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν Κληρικῶν ἐκείνων, οἵτινες ἄνευ λόγων Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Κανονικῶν, ἀφορώντων τὴν Πίστιν ἢ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον, ἀποκηρύττουσι τὴν Κανονικὴν Προϊστα-

μένην Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν καὶ πηγνύουσιν ἴδιον θυσιαστήριον, φατριάζοντες ἐκ λόγων προσωπικῶν, ἐξυπηρετούντων τὴν φιλαρχίαν καὶ τὴν ιδιοτέλειαν αὐτῶν.

Τὸν ὅρον τοῦτον καθιέρωσαν αἱ Σύνοδοι διὰ τοὺς φατριαστὰς καὶ κινούντας πτέρναν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄνευ οὐδεμιᾶς Κανονικῆς δικαιολογίας, μετεχειρίσθησαν δὲ πάντες οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες διὰ τοὺς ἐπαναστατοῦντας κατὰ τῆς προΐσταμένης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, ἵνα ὑποκαταστήσωσι ταύτην διὰ τῆς ἰδίας παρανόμου καὶ ἀντικανονικῆς κυριαρχίας.

Καὶ ὅπως καθιερώθη ἡ λέξις *αἵρετικὸς* διὰ τοὺς κακοδοξοῦντας εἰς τὰ Δόγματα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἡ λέξις *σχισματικὸς* διὰ τοὺς κακοδοξοῦντας εἰς τὰς Παραδόσεις καὶ τὴν θείαν Λατρείαν, οὕτω καθιερώθη καὶ ἡ ὀνομασία *παρασυναγωγος* διὰ τοὺς φατριάζοντας καὶ ἐπαναστατοῦντας κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διὰ λόγους φιλοδοξίας καὶ προσωπικῆς ιδιοτελείας.

Συνεπῶς καὶ ἡμεῖς μετεχειρίσθημεν τὸν ἐκκλησιαστικὸν τοῦτον ὅρον διὰ τοὺς ἐπισκόπους Κυκλάδων καὶ Βρεσθένης, διότι καὶ οὗτοι, ἐκ λόγων φιλοδοξίας καὶ ιδιωφελείας, ἐτόλμησαν οἱ δύστηνοι (δυστυχεῖς) νὰ σχίσωσι τὴν Ὁρθόδοξον Παράταξιν ἡμῶν καὶ νὰ προξενήσωσιν οὕτω, ἐκτὸς τῆς ψυχικῆς ζημίας ἑαυτῶν καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν, καὶ ἀνυπολόγιστον κακὸν εἰς τὸν ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα, ὃν παρέστησαν εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν τῶν Νεοημερολογιτῶν ὡς ἐκμεταλλευτικὸν καὶ τυχοδιωκτικόν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὤφειλον οἱ συντάξαντες καὶ ὑπογράψαντες τὸ *Ὑπόμνημα* τὴν ἐπίκρισιν αὐτῶν νὰ ἀπευθύνωσιν, οὐχὶ εἰς ἡμᾶς, δικαίως καὶ Κανονικῶς ἀποκαλέσαντας αὐτοὺς *παρασυναγώγους* καὶ *προτεσταντίζοντας*, ἀλλ' εἰς τοὺς *παρασυναγώγους* ἐπισκόπους, ἃν οὗτοι, ὡς λέγουσι διὰ τοῦ *Ὑπομνήματος* αὐτῶν, ἐπεδίωκον νὰ καθησυχάσωσι τὰς σκανδαλισθείσας συνειδήσεις αὐτῶν καὶ νὰ ἐξυπηρετήσωσι τὸν ἱερὸν τοῦ Ἀγῶνος σκοπόν.

* * *

ἐ') **ΚΑΙ** τέλος, προκειμένου περὶ τοῦ πέμπτου καὶ τελευταίου *σημείου* τοῦ *Ὑπομνήματος*, δι' οὗ ἐσφαλμένως χαρακτηρίζεται ἡ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν *παρασυναγῶγων* ἐπισκόπων ὑφισταμένη διαφορὰ καὶ διάστασις ὡς προερχομένη ἐκ λόγων προσωπικῶν, λέγομεν τὰ ἑξῆς.

Ἀδικεῖτε, κύριοι ὑπομνηματογράφοι, τὴν νοημοσύνην καὶ τὴν εὐθικρίσιαν Ὑμῶν, ἐὰν νομίζητε ὅτι ἡ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν *παρασυναγῶγων* ἐπισκόπων διάστασις προέρχεται ἐκ λόγων προσωπικῶν. Συνάμα δὲ

ἀδικεῖτε καὶ ἡμᾶς, παριστῶντες ὡς δυναμένους νὰ θυσιάσωμεν εἰς τὸν βωμὸν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, οὐ μόνον τὰ τιμαλφῇ καὶ ὑψηλὰ συμφέροντα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν ἐμοῦ καὶ τῶν ὁπαδῶν τῆς Παρατάξεως ἡμῶν, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον ἔναυσμα καὶ τὸ δραστικὸν τελεσιουργὸν ὑπομόχλιον τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν ἡμῶν.

Διότι ἡμεῖς, καὶ ἅς μὴ ἐκκληφθῇ τοῦτο ὡς καύχησις, ἀλλ' ὡς ἀληθείας ἀπαύγασμα καὶ ὡς τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεώς μου ὑπεράσπισις, ἡμεῖς λέγομεν διὰ τὴν ιδέαν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τὴν ἀναστήλωσιν Αὐτῆς ἐθυσιάσαμεν, ὡς εἶναι γνωστὸν καὶ εἰς ὑμᾶς, ὕλικά καὶ κοινωνικὰ κεφάλαια, κτηθέντα δι' ἐντίμων καὶ εὐσυνειδητῶν ὑπηρεσιῶν, ἃς προσενέγκαμεν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους κατὰ τὴν τριακονταπενταετῇ Ἀρχιερατείαν ἡμῶν. Εὐόρκως δὲ καὶ σθεναρῶς, τῇ θεῷ καὶ πανσθενουργῷ Χάριτι, ἀγωνιζόμενοι ἐπὶ τῶν ἀδαμαντίνων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ἐπάλξεων, δὲν ἐδειλιάσαμεν οὐδ' ὠρρωδήσαμεν ἀγογγύστως νὰ δεχθῶμεν καὶ αὐτὴν τὴν ἐξορίαν καὶ δὴ εἰς πρεσβυτικὴν ἡλικίαν.

Ἀποροῦμεν ἀληθῶς, πῶς καίπερ γνωρίζοντες πάντα ταῦτα, κατορθώσατε νὰ φαντασθῆτε καὶ τοὺς ἑαυτοὺς Σας νὰ πείσητε, ὅτι ἡμεῖς, οἵτινες τὰ πάντα ἐθυσιάσαμεν διὰ τὴν ἰδεολογίαν τοῦ Ἀγῶνος, θὰ ἐφαινόμεθα τόσῳ μικροφιλότιμοι καὶ ἐμπαθεῖς, ὥστε νὰ διαιρέσωμεν τὴν Ὁρθόδοξον Παρατάξιν ἡμῶν διὰ λόγους ἐμπαθείας καὶ φιλοπρωτίας καὶ νὰ στερήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς τῆς ἀριδὴλου ἀξιομισθίας, ἣν ἐπιφυλάσσει διὰ τοὺς ἀγωνιζομένους τὸν καλὸν ἀγῶνα ὁ μέλλων ἱστορικὸς καὶ ὁ μισθαποδότης Ἰησοῦς Χριστός;

Μὴ εἴπητε δέ, ὅτι δὲν προσάπτετε ἡμῖν τὴν ἄδικον ταύτην μομφὴν καὶ ἐπίκρισιν, ἀλλὰ προτρέπετε ἡμᾶς ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν ἱερὸν ἡμῶν Ἀγῶνα καὶ πρὸς καθησύχασιν τῆς σκανδαλισθείσης συνειδήσεως Ὑμῶν, ὅπως λάβωμεν τὴν πρωτοβουλίαν καὶ ἡγηθῶμεν, ὡς πρῶτος τῇ τάξει, εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς συμφιλώσεως καὶ τῆς ἐνώσεως, μετερχόμενοι, ὡς γράφετε, μετριοπαθεστέραν πολιτικὴν ἀπέναντι τῶν ἐπισκόπων, ὥσει οὗτοι νὰ ἐζήτησαν τὴν ἔνωσιν παρ' ἡμῶν ἄνευ ὅρων καὶ ἡμεῖς, διὰ λόγους προσωπικούς, ὑποβιβάζοντας τὴν θέσιν ἡμῶν καὶ θίγοντας τὴν ἀξιοπρέπειαν ἡμῶν, ἡρνήθημεν αὐτήν.

Διότι πάντα ταῦτα γράφετε, ἐνῶ γνωρίζετε, ἅψ' ἐνὸς ὑπὸ ποίους ὅρους, θίγοντας τὸ ἀπαραθραυστον καὶ θεῖον κῦρος τῶν Κανόνων καὶ τιτρώσκοντας κυρίως τὴν ἀρχιερατικὴν φιλοτιμίαν ἡμῶν, ἐζήτησαν οὗτοι νὰ ἐπικοινωνήσωσι μεθ' ἡμῶν καὶ συνεργασθῶσι, καὶ ἅψ' ἑτέρου δὲ

τὴν ἀπάντησιν, ἣν ἐδώκαμεν εἰς αὐτοὺς διὰ τοῦ μεσολαβήσαντος κυρίου Κίνια δικηγόρου, καὶ δι' ἧς (ἀπαντήσεως), ἵνα εὐκολύνωμεν τὴν ἔνωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἀγῶνος καὶ πρὸς χαρὰν τῶν Χριστιανῶν, τὴν μὲν προσωπικὴν ἡμῶν φιλοτιμίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν θέντες ἐν μοίρᾳ καρὸς, ἐθυσιάσαμεν καὶ ἐφροντίσαμεν μόνον τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν Κανόνων νὰ ἱκανοποιήσωμεν, ὥς ἔχομεν ἱερὸν καὶ ἀπαράβατον καθῆκον.

Διὸ καὶ ἐζητήσαμεν παρ' αὐτῶν νὰ ἐκφράσωσι τὴν λύπην αὐτῶν δι' ὅσα ἐκ παρεξηγήσεως ἢ ἐσφαλμένης τυχὸν ἀντιλήψεως ἔλεξαν καὶ ἔγραψαν εἰς τὸ παρελθόν, ἐπὶ καταρρακῶσει τοῦ κύρους τῶν Κανόνων, νὰ δώσωσι δὲ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι τοῦ λοιποῦ θὰ συνεργάζωνται ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ καὶ συμπνοίᾳ μεθ' ἡμῶν καὶ ἐπὶ τῆς βάσεως, εἰς ἣν ἐτέθη ὁ Ἀγὼν ἡμῶν ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας τῶν Νεοημερολογιτῶν διὰ τῆς τελευταίας *Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου* ἡμῶν πρὸς τὸ πλήρωμα τῶν Χριστιανῶν.

Συμφώνως πρὸς τοῦτα, ἂν οἱ συντάξαντες καὶ ὑπογράψαντες τὸ *Ὑπόμνημα* ἦγοντο ὑπὸ ἐλατηρίων σκοπούντων τὴν καθησύχασιν τῆς σκανδαλισθείσης συνειδήσεως αὐτῶν καὶ ὠρμῶντο ὑπὸ τοῦ συμφέροντος τοῦ Ἀγῶνος, ὧφειλον, τὸ διδακτικὸν καὶ προτρεπτικὸν πρὸς ἔνωσιν *Ὑπόμνημα* αὐτῶν νὰ στείλωσιν, οὐχὶ εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἀναιτίους διὰ τὴν διαίρεσιν καὶ μὴ ἔχοντας ἀνάγκην διδαχῆς καὶ προτροπῆς παρ' ἀτόμων ἀναρμοδίων πρὸς διαφωτισμὸν καὶ παρόρμησιν πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' εἰς τοὺς *παρασυναγώγους* ἐπισκόπους, τοὺς δημιουργοὺς τῆς διαιρέσεως καὶ ἔχοντας περισσοτέραν ἀνάγκην διαφωτισμοῦ καὶ παρορμήσεως πρὸς τὸ ἀγαθὸν τοῦ Ἀγῶνος, ὃν κατέστησαν δυστυχῶς ἀντικείμενον φιλοδοξίας καὶ ἐκμεταλλεύσεως.

Ὅτι δὲ οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι ἐπεδίωκον ἐξ ἀρχῆς τὴν διαίρεσιν τοῦ Ἀγῶνος, ἐλαφρᾶ ὅλως τῇ συνειδήσει, τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐκ τῶν ὅσα ἔγραψεν εἰς ἡμᾶς, εὐρισκομένους ἐν Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐξόδου ἡμῶν εἰς τὸν Ἀγῶνα, ὁ Ἅγιος Κυκλάδων, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Ἀγίου Βρεσθένης, δι' ὧν προέτρεπεν ἡμᾶς νὰ καθαιρέσωμεν τὸν ἀοίδιμον Πρόεδρον καὶ Ἠγέτην τοῦ Ἀγῶνος [Μητροπολίτην Δημητριάδος Γερμανόν], νὰ ἀντικαταστήσωμεν δὲ τοῦτον διὰ τῆς ἡμετέρας ταπεινότητος. Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς ἡρνήθημεν τὴν κακόβουλον ταύτην πρότασιν, ἀπαντήσαντες εἰς αὐτοὺς νὰ πειθαρχῶσιν εἰς τὸν Ἀρχηγόν, διότι εἰς τὸν Ἀγῶνα ἀπεδύθημεν οὐχί, ἵνα διεκδικήσωμεν ἀρχηγίαν, ἀλλ' ἵνα ὑπηρετήσωμεν τὴν Ὁρθοδοξίαν, τότε οὗτοι εἰς πρώτην εὐκαιρίαν προέβησαν εἰς τὴν ἀποκήρυξιν ἀμφοτέρων ἡμῶν, ἵνα ὧσιν αὐτοὶ

Ἀρχηγοὶ τοῦ Ἀγῶνος καὶ ὧσιν ἀνεξάρτητοι εἰς τὰς γνώμας καὶ ἐνεργείας αὐτῶν, μοιρασάντων ἐξ ἴσου τὰ ἀγαθὰ τῆς Ἀρχηγίας. Εἰς τὸ τέλος δὲ κατέληξαν εἰς τὸ νὰ ἀποκηρύττῃ ὁ εἷς τὸν ἄλλον καὶ νὰ ἀφορίζῃ ὡς αἰρετικὸν ἢ σχισματικόν.

[Γ']

ΤΟΥΤΩΝ οὕτως ἐχόντων, συνιστῶμεν εἰς τοὺς ὑπομνηματογράφους πατρικῶς, ὅπως ἔχωσι περισσοτέραν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Ἠγέτην τοῦ Ἀγῶνος, ὅστις καὶ συναίσθησιν τῶν μεγάλων εὐθυνῶν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἔχει, καὶ θέλῃσιν ἀγαθὴν μετὰ σθένους ψυχικοῦ Χάριτι Θεία διαθέτει πρὸς ἐπιβράβευσιν τοῦ Ἀγῶνος, εἰς ἣν ἀκραδάντως πιστεύει καὶ ἐλπίζει.

Προτρεπόμεθα δὲ αὐτοὺς, ἐὰν ὄντως ἐπιδιώκωσι τὴν ἔνωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἀγῶνος, τὰς πρὸς τοῦτο προσπαθείας καὶ ἐνεργείας νὰ ἀφιερῶσωσι διὰ τοὺς ἀποστάτας ἐπισκόπους, ὑποδεικνύοντες εἰς αὐτοὺς τὴν μεγάλην εὐθύνην, ἣν ὑπέχουσιν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, σχίσαντες ἐλαφρᾷ ὅλως τῇ συνειδήσει τὴν ὀρθόδοξον ποίμνην εἰς δύο ἀντιθέτους παρατάξεις, τοῦθ' ὅπερ εἰς τὰ καίρια ἔβλαψε τὸν Ἀγῶνα καὶ αὐτοὺς κατέστησε, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, θέατρον καὶ Ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις.

Προκειμένου δὲ νὰ καταπαύσωμεν τὴν εἰρεσίαν (κωπηλασίαν) τοῦ λόγου καὶ νὰ προσορμισθῶμεν εἰς τὸν λιμένα τῆς ἀνταπαντήσεως ἡμῶν, θεωροῦμεν σκόπιμον καὶ λίαν ἐπωφελές, διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ ἰδεολογίαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Ἀγῶνος, νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν πάντων τῶν ἐπιδιωκόντων ἀντὶ πάσης θυσίας τὴν ἔνωσιν ἡμῶν μετὰ τῶν *παρασυναγῶγων* ἐπισκόπων καὶ ἐπὶ τῆς ἐξῆς λίαν λεπτῆς καὶ ἐπισφαλοῦς θέσεως, εἰς ἣν θὰ περιέλθῃ ἐν τῇ κοινῇ χριστιανικῇ συνειδήσει ἡ ἠθικὴ καὶ ἰδεολογικὴ ἄποψις τοῦ Ἀγῶνος διὰ τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς συνεργασίας ἡμῶν μετὰ τῶν ἀποστατῶν, μὴ μετανοούντων μηδὲ βουλομένων συνιέναι, ἀλλ' ἐμμενόντων ἀμεταπείστως εἰς τὰς πεπλανημένας δοξασίας αὐτῶν.

Διὸ καὶ δὲν πρέπει νὰ παρορᾶται τὸ λίαν λεπτὸν καὶ εὐθικτον τοῦτο σημεῖον, καθ' ὃ –ἐν περιπτώσει ἐνώσεως καὶ συνεργασίας ἡμῶν μετὰ τῶν ἀποστατῶν ἐπισκόπων, μὴ ἐννοούντων [ὁμως] νὰ ἀποβάλωσι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τῶν πεπλανημένων δοξασιῶν καὶ μεσαιωνικῶν ἀντιλήψεων, συνεπεία τῶν ὁποίων προέβησαν οὗτοι εἰς πράξεις ἀντικανονικὰς καὶ αὐτόχρημα ἐξωφρενικὰς, προκαλεσάσας ἐν τῇ κοινῇ χριστιανικῇ συνειδήσει τὴν βδελυγμίαν καὶ τὸν ἀποτροπιασμόν, καὶ νὰ

ἐνδυθῶσι τὸν νέον, τὸν ἀνακαινούμενον ἐν τῷ πνεύματι τῆς πατρῶας Πίστεως καὶ εὐσεβείας—, ἐνδέχεται νὰ ζημιωθῇ τὰ μέγιστα ὁ ἱερὸς ἡμῶν Ἀγὼν, υἱοθετῶν οὕτω τὰς σφαλερὰς ἀντιλήψεις καὶ τὰς πραξικοπηματικὰς αὐτῶν ἐνεργείας, αἵτινες βαρύνουσιν αὐτοὺς εἰς τὸ πρόσφατον παρελθόν, ὁπότε γενήσεται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης.

Γνώτωσαν δὲ οἱ ὑπομνηματισταὶ καὶ πάντες ὅσοι πάσῃ θυσίᾳ ἐπιδιώκουσι τὴν τοιαύτην ἔνωσιν, ὅτι καθίστανται καὶ οὗτοι ὑπόλογοι καὶ συνυπεύθυνοι διὰ τὴν Κανονικὴν καὶ ἡθικὴν Ζημίαν, ἣν θὰ ὑποστῇ ὁ ἱερὸς ἡμῶν Ἀγὼν ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει τῶν Χριστιανῶν ἐκ τῆς προσελεύσεως εἰς τὴν ἰδεολογικὴν καὶ Ὁρθόδοξον Παράταξιν ἡμῶν, τὴν ἐπιβληθεῖσαν ἄχρι τοῦδε ἐν τοῖς ἐχομένοις στερεῶς τῶν ὀρθοδόξων θεσμῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, στοιχείων ἐφθαρμένων καὶ παραγόντων διοικητικῶν, ἢ συνεργασίᾳ τῶν ὁποίων οὐ μόνον δὲν θὰ προσδώσῃ εἰς τὸν Ἀγῶνα δόξαν καὶ τιμὴν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐγκολάψῃ μῶμον καὶ κηλίδα εἰς τὸ μέχρι τοῦδε καθαρὸν καὶ τηλαυγὲς πρόσωπον αὐτοῦ, ὅπερ ἀκτινοβολεῖ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον συντηρητικὴν Παράταξιν ἡμῶν.

Ταῦτα διὰ τελευταίαν φορὰν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης εἴθε νὰ ἐπιβραβεύσῃ τὴν ποθεινὴν ἔνωσιν ἀπασῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἵνα πάντες ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ καὶ ταυτοχρόνως δοξάζωμεν Αὐτόν.

Ἀθῆναι, 18η Ἰανουαρίου 1945
† Ὁ πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομος

(*) «Διασάφης Ποιμαντορικῆς Ἐγκυκλίου Σεβασμ. πρ. Φλωρίνης Χρυσόστομου». Αὐτοτελὲς φυλλάδιον, ἐκ σελίδων 15, ἐκδόσεως 1945 ἐν Ἀθήναις. Ἐπιμελ. ἡμετ.